

TÜRKİYE'DE MÜZİK EĞİTİMİ VE PSİKOLOJİ ORTAK ALANINDA YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: BİR İÇERİK ANALİZİ¹

CONTENT ANALYSIS OF THE GRADUATE THESES IN THE INTERSECTION OF
MUSIC EDUCATION AND PSYCHOLOGY IN TURKEY

Raziye Nil AKSOY² - Ayşegül GÖKLEN³

Öz

İnsanın zihinsel, duygusal ve davranışsal süreçlerini incelemeyi temel alan psikoloji, müzik eğitiminde bireyin müziksel gelişimi ve öğrenme süreçlerini inceleyerek bu doğrultuda öğretim yöntem ve materyallerini belirlemek üzere faydalanılması gereken en önemli alanlardan biridir ve bununla birlikte müzik eğitimi alan yazınında farklı psikolojik boyutları ele alan çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır. Araştırmanın amacı Türkiye’de müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanındaki alan yazının önemli bir çoğunluğunu oluşturan lisansüstü tezleri inceleyerek, bu alanla ilgili olan araştırmacılara fikir oluşturmak ve gelecekte yapılacak olan çalışmaların yönelimlerine katkı sağlamaktır. İçerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmada YÖK tez merkezinden ulaşılan 149 tez araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Veriler tez sınıflama formu ile toplanarak betimsel analiz yöntemlerinden frekans ve yüzde hesaplamalarıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda lisansüstü tezlerin demografik özelliklerine, müzik eğitimi alt boyutlarına, psikoloji konu/uzmanlık alanlarına, psikoloji alt boyutlarına, araştırma desenine, tezlere dahil edilen grubun belirlenme şekline, araştırmaya dahil edilen grubun unvanına, veri toplama aracına ve veri analiz yöntemine göre dağılımlarına ilişkin sonuçlar tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, eğitim psikolojisi, müzik eğitimi psikolojisi, içerik analizi

Abstract

Aiming to examine the mental, affective and behavioural processes of individuals, psychology is one of the most important fields that should be utilized in order to determine the teaching methods and materials by examining the musical development and learning processes of the individuals in music education. There are many studies addressing different psychological dimensions in the music education literature. The purpose of the present study is to examine the tendencies of the graduate theses that constitute a significant majority of the literature in the intersection of music education and psychology, to present ideas to the researchers working in this intersection, and to contribute to direction of future studies. The study conducted the content analysis method. 149 theses from the Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) (Council of Higher Education [CoHE]) thesis center constituted the study universe. The data were collected using the Thesis Classification Form and analyzed by frequency and percentage calculations, two of the descriptive analysis methods. The study discussed the results regarding the distribution of postgraduate theses according to the demographic characteristics, music education sub-dimensions, psychology subject/specialization areas, psychology sub-dimensions, study design, determination of the research group, research group’s characteristics, data collection tools, and data analysis methods.

Keywords: Music education, educational psychology, music education psychology, content analysis

¹ Bu çalışmanın verileri lisansüstü tezlerden elde edilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, nilaksoy.20@gmail.com, Orcid: 0000-0001-9191-0381

³ Öğr. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, aysegul.goklen@comu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2265-2977

1.GİRİŞ

Eğitimin her alanında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da önemli bir yere sahip olan psikoloji, müzik eğitiminin verimli bir biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla araştırmacıların öncelikli olarak incelediği alanlardan biridir. Müzik eğitimi zihin ve duyu yapısının bütünlük içinde işleyişini gerektirmesinin yanı sıra, çalgı ve ses eğitimi gibi devinışsel boyutlarıyla da beden, zihin ve duyu bütünlüğünün bir akış içerisinde sürdürülmesi ile gerçekleşir. İnsan zihin, duyu ve davranışlarının işleyişi bakımından oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir ve müzik eğitimindeki soru ve problemlere bu yapıları incelemeyen cevap aramak oldukça güçtür. Bu bakımdan psikoloji ve müzik eğitimi alanlarını birleştiren çalışmalar ve bu alandaki literatürün durumu önem taşımaktadır.

Psikoloji ilk olarak 1883'te felsefeci ve psikolog Carl Stumpf tarafından müzik öğretmenlerinin öğrencileri seçmesi için psikometrik testler geliştirilmesiyle müzik eğitimine dahil olmuş ve önemli bir rol oynamıştır (Gjerdingen, 2002; Hallam, 2009). Psikolog Granville Stanley Hall müzik eğitimcilerinin dikkatini müzik ve psikolojinin birlikteliği ile sağlanan pedagojik olasılıklara çekmiş, bu doğrultuda atılan adımlar müziği psikolojinin talep ettiği, araştırma için temel gereklilikleri sağlayan, ölçülebilir ve deneysel bir çerçeveye yerleştirmiştir (Rideout, 1982). Müzik psikolojisi, müzik olgusunun multidisipliner ve disiplinler arası bir çalışmasıdır. Bu nedenle, müziği bütünlüğü içinde anlamak, birçok disiplinden fikirleri entegre ederek disiplinler arası bir bakış açısı içerisinde değerlendirmek gereklidir. Psikoakustik (örneğin, müzik algısı), psikobiyoloji (örneğin, müziğin bağışıklık sistemi üzerindeki etkileri) veya sosyal psikoloji (örneğin, rol sosyal ilişkilerde müzik) bunlardan bazılarıdır (Hodges, 2003).

Müzik psikolojisi alanına, 1980'lere kadar gerçek hayattaki müzik deneyimi ile ilgisi olmayan psikometrik ve akustik çalışmalar egemen olmuştur. Psikoloji, 'laboratuvar' koşulları dışındaki karmaşık, hayatın içindeki müzikten çok, insanların perde, ritim, melodi ve armoniyi algılama yeteneklerinin ölçülmesine odaklanmıştır (Hargreaves, Marshall ve North, 2003). Hargreaves (1986), müzik eğitimi ve gelişimsel psikolojinin ilişkisini incelemiş, müzik psikolojisine bilişsel, gelişimsel ve sosyal olarak yaklaşılabileceğini ilk olarak tartışan araştırmacılardan biri olmuştur. Hodges (2003), müzik psikolojisindeki bazı konuların müzik eğitimcileriyle çok az ilgisi olabileceği gibi bunun tam tersinin de olabileceğini ancak her ikisini de ilgilendiren birçok konu bulunduğunu, müzik eğitimcilerinin müzik psikolojisi literatüründen öğrenecek çok şeyi olduğunu ifade etmiştir. Müzik psikolojisi; davranışsal, gelişimsel, sosyal psikoloji yaklaşımları boyutuyla da tartışılmakta (Hargreaves, 1986; Hargreaves vd., 2003; Trehub, 2003), müzikal deneyimlerin ve bu doğrultuda müzik eğitiminin anlayış ve yaklaşımlarına katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte müzikal kişilik, müzikalitenin gelişimi, performans kaygısı, müziğe ilişkin duyuşsal tepkiler (motivasyon, tutum vb.), müzik yeteneği, müzik öğretimi ve öğrenimi gibi konularda önemli bir literatür bulunmaktadır.

Müzik eğitiminde psikoloji alanının önemini vurgulayan uluslararası alanyazında Hargreaves (1986), Rideout (2002), Rideout (1982), Hargreaves vd. (2003), Hodges (2003), Parncutt, ve McPherson (2002)'un çalışmaları yol gösterici niteliktedir. Türkiye'deki alanyazın incelendiğinde; Özkul (2010) ve Özmenteş (2012)'in müzik eğitimi ve psikoloji ilişkisini incelediği, müzik eğitiminde farklı psikolojik boyutları ele alan çalışmalara ise sıklıkla rastlandığı görülmektedir (Baydağ ve Başoğlu, 2018; Çeşit, 2016; Köksal, 2000; Küçük, 2010; Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez, 2013; Okay ve Ece, 2019; Özmenteş, 2014). Psikoloji, müzik eğitimi araştırmalarında sıkça kendine yer bulmuş olsa da, literatürdeki çalışmaların büyük ve önemli bir çoğunluğunu oluşturan lisansüstü tezleri analiz eden bir çalışmanın eksikliği fark edilmiştir. Bu eksiklikten ve ihtiyaçtan hareket edilerek çalışmada

Türkiye’de müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezleri inceleyerek, bu alanla ilgili olan araştırmacılara fikir oluşturmak ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara yön sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezlerin yıl, yapıldığı üniversite, yapıldığı enstitü, program ve türleri nelerdir?
2. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezler müzik eğitimi alt boyutlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezler psikoloji konu/uzmanlık alanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezler psikoloji alt boyutlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezler araştırma yaklaşımına/desenine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezler çalışmaya dahil edilen grubun belirlenme şekline göre (evren/örneklem veya çalışma grubu) nasıl bir dağılım göstermektedir?
7. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezler örnekleme yapılan gruba göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezler kullanılan veri toplama aracına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
9. Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezler veri analiz yöntemlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesine yönelik yapılan bu araştırma, içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bilimsel araştırmalarda veri analiz yöntemi olarak kullanılabilmesi gibi araştırma yöntemi olarak da kullanılmakta olan içerik analizi yöntemi temelde nitel verilerin nicel verilere indirgenmesidir (Cohen, Manion, Morrison, 2007). İçerik analizi, veriler ve içeriklerine yönelik, tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapılmasını mümkün kılar (Krippendorff, 2018, s. 24). Belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalarda çok sık kullanılan bir yöntemdir (Alias vd., 2013; Çalık, Sözbilir, 2014; Göktaş vd., 2012b; Kim, 2017; Loy, 1979; Riffe ve Freitag, 1997).

2.2. İçerik Analizine Tabi Tutulan Araştırmaların Belirlenmesi

Bu çalışmada, Türkiye’de müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın evrenini YÖK Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 1995 yılında arşivlenmeye başlandığı saptanan ve taramanın yapıldığı 2020 Eylül ayına kadar söz konusu alanda yazılmış olan erişime açık ve kapalı olmak üzere 149 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Lisansüstü tezlere, Türkiye’de lisansüstü tezlerin ulusal ölçekte bibliyografik denetimini yaparak, resmi internet

sayfası üzerinden erişime açan YÖK Ulusal Tez Merkezi sayfasından ulaşılmıştır (https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi).

Araştırmanın evreninin belirlenmesi için YÖK tez merkezinde öncelikle “müzik eğitimi” anahtar kelimesiyle tarama yapılarak ulaşılan tezlerden psikoloji kapsamına dahil olanları belirlenmiş, ardından “psikoloji” ve “eğitim psikolojisi” anahtar kelimeleriyle tarama yapılarak ulaşılan tezlerden müzik eğitimi kapsamına dahil olan tezler belirlenmiştir. Bu tezlerden 4’ünün ulaşımına kapalı olması ve araştırma alt amaçları için gerekli olan bilgilere ulaşılamaması sebebiyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Son olarak her iki klasör birbiri ile karşılaştırılarak 190 lisansüstü tez son listeyi oluşturmuştur. 190 tez her 2 araştırmacı tarafından müzik eğitimi ve psikoloji alanında olma boyutlarıyla incelenmiştir. Oluşturulan liste ve gerekli görülmesi halinde incelenmesi için tez dosyaları, 2 psikoloji alan uzmanına gönderilmiş ve tezler psikoloji alanında olma boyutuyla tekrar incelenmiştir. Sonuç olarak her bir tez alanı için görüş birliği sağlanarak incelenen 190 tezin 35’inin müzik eğitimi değil müzik, müzik türleri, müzik dinleme, müzik terapi konularında yazılmış olması sebebiyle, 4’ünün psikoloji alanı ile değil, zihinsel süreçler ile ilgili olması sebebiyle, 2’sinin de aynı sebeplerle hem müzik eğitimi, hem de psikoloji alanı kapsamı dışında oldukları belirlenmiştir. Sonuç olarak geriye kalan 149 tez araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada, literatürde daha önceki yıllarda bu alandaki eğilimi belirlemeye yönelik herhangi bir çalışma olmaması nedeniyle yıl sınırlaması yapılarak örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, verilerin toplanması için müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılmış lisansüstü tezleri incelemeye yönelik olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Tez sınıflama formu” kullanılmıştır. Tez sınıflama formunun geliştirilmesinde Göктаş vd. (2012a) tarafından araştırmaları kapsamında makaleleri sınıflandırmak için kullanılan, geçerlik ve güvenilirliği uzman incelemesi ve pilot uygulaması yapılarak sağlanmış olan yayın sınıflama formundan faydalanılmıştır. Yayın sınıflama formunda, araştırma amaçlarına bağlı olarak ilgili literatür taranmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak tez sınıflama formu oluşturulmuştur.

Tez sınıflama formunda, kavramlarda terminolojik bütünlük sağlanması ve ölçütlerin belirli bir sınıflandırma esas alınarak yapılması adına müzik eğitimi boyutu alt amacında Uçan (2018)’in “Müzik eğitimi boyutları” sınıflaması kullanılmıştır. Bu sınıflamaya dahil olan tüm boyutları içeren lisansüstü tezler için “Birleşik kapsam” kategorisi oluşturularak tezler bu kategoriye kodlanmıştır. Psikoloji konu alanı alt amacında ise Plotnik (2020)’in “Psikolojide araştırma/uzmanlık alanları” sınıflaması kullanılmıştır. Tez sınıflama formu, araştırmada görünüş geçerliliğinin sağlanması için kullanılan sınıflamaların araştırma amaçları doğrultusunda tüm kavramları kapsayıp kapsamaması konusunda, içerik geçerliliğinin sağlanması için ise amaçlanan ölçümleri yapıp yapamayacağı konusunda 2 müzik eğitimi, 2 psikoloji ve 2 ölçme değerlendirme alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Tez sınıflama formuna uzmanların görüşleri sonucunda son hali verilmiştir.

Tez sınıflama formu 2 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde tezlerin adı, türü, yapıldığı üniversite, enstitü, program ve yılı, 2. bölümde tezlerin müzik eğitimi alt boyutu, psikoloji konu alanı, psikoloji alt boyutu, deseni, çalışmaya dahil edilen grubun belirlenme şekli (evren/örneklem veya çalışma grubu), örnekleme yapılan grup, veri toplama aracı ve veri analiz yöntemine göre sınıflandırmaları yer almaktadır.

Kodlayıcılar arasındaki güvenilirliğin testi için veriler her iki araştırmacı tarafından tez sınıflama formu kullanılarak evrenin %20’sini temsil edebilecek bir örneklem alınarak kodlanmıştır (Neuendorf, 2002). Kodlayıcılar arasındaki güvenilirliğin testi için Cohen’s Kappa katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplanan kodlayıcılar arası güvenilirlik (Cohen’s Kappa)

%89’dur. Krippendorff (2004) ve Neuendorf (2002) güvenilir bir çalışma için Cohen’s Kappa değerini %80’in üzerinde olarak ifade etmişlerdir. Bu araştırma, hesaplanan Cohen’s Kappa değerine göre güvenilir bir çalışmadır. Araştırmada uzlaşma sağlanamayan kodlamalara yönelik olarak iki yazar bir araya gelip tekrar inceleme yaparak görüş birliğine varmış, uzlaşma sağlamıştır. Araştırmanın müzik eğitimi alt boyutları ve psikoloji alt boyutları alt amaçlarının kodlanması araştırmacılar tarafından yapıldıktan sonra 2 müzik eğitimi, 2 psikoloji alan uzmanının görüşlerine başvurularak uzmanların görüşleri doğrultusunda son düzenlemeleri yapılmıştır. Çalışmada dış geçerlilik tüm evrenin çalışmaya dahil edilmesiyle sağlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi ile elde edilen veriler Microsoft Excel programı kullanılarak betimsel istatistik yöntemlerinden frekans ve yüzde hesaplamalarıyla analiz edilmiştir. Frekanslar yüzdeye dönüştürülürken İçerik analizi yapılırken daha önceden belirlenmiş kavramlara ve verilerden çıkarılan kavramlara göre (Yıldırım ve Şimşek, 2008) olmak üzere 2 şekilde kodlama yapılmıştır. Müzik eğitimi alt boyutlarının kodlaması için kategorileri Uçan (2018)’in “Müzik eğitimi boyutları” sınıflaması oluşturmuştur. Psikoloji konu alanlarının kodlanması için ise kategorileri Plotnik (2020)’in “Psikolojide araştırma/uzmanlık alanları” sınıflaması oluşturmuştur. Psikoloji alt boyutlarının kodlanması için kategoriler, araştırmacılar tarafından verilerden çıkarılarak elde edilmiştir. Tezlerin müzik eğitimi alt boyutlarına, psikoloji konu/uzmanlık alanlarına, psikoloji alt boyutlarına göre dağılımları belirlenirken tezlerin birden fazla kodla kodlanabilmesinden ötürü kod frekansları toplamı çalışmaya dahil edilen tez sayısı olan 149’dan farklı bulunmuştur. Yine birden fazla örneklem grubu, veri toplama aracı, veri analizi türü içeren tezler bulunması nedeniyle ilgili tablolarda frekanslar toplamı da benzer biçimde farklılığa yol açmıştır.

3.BULGULAR

Lisansüstü Tezlerin Yıl, Üniversite, Enstitü, Program ve Türlerine Göre Dağılımları

Lisansüstü tezlerin incelenen özellikleri doğrultusunda tablo 1’de lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımları, tablo 2’de lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımları, tablo 3’te lisansüstü tezlerin yapıldığı programlara göre dağılımları, tablo 4’te lisansüstü tezlerin türlere göre dağılımlarının frekans ve yüzde değerleri sunulmuştur.

Tablo 1. Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımları

Üniversite	f	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	1,34%
Akdeniz Üniversitesi	2	1,34%
Ankara Üniversitesi	1	0,67%
Atatürk Üniversitesi	10	6,71%
Başkent Üniversitesi	1	0,67%
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	8	5,37%
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	0,67%
Bursa Uludağ Üniversitesi	2	1,34%
Dokuz Eylül Üniversitesi	10	6,71%
Erciyes Üniversitesi	2	1,34%
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	1	0,67%
Gazi Üniversitesi	27	18,12%

Hacettepe Üniversitesi	1	0,67%
Haliç Üniversitesi	1	0,67%
İnönü Üniversitesi	7	4,70%
İstanbul Üniversitesi	1	0,67%
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	0,67%
İstanbul Gelişim Üniversitesi	1	0,67%
İstanbul Teknik Üniversitesi	1	0,67%
Karadeniz Teknik Üniversitesi	4	2,68%
Kırıkkale Üniversitesi	1	0,67%
Marmara Üniversitesi	34	22,82%
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	1,34%
Necmettin Erbakan Üniversitesi	6	4,03%
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2	1,34%
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	3,36%
Pamukkale Üniversitesi	2	1,34%
Selçuk Üniversitesi	2	1,34%
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	0,67%
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	3	2,01%
Trabzon Üniversitesi	5	3,36%
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	0,67%
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	0,67%
TOPLAM	149	100%

Tablo 1 incelendiğinde lisansüstü tezlerin 33 farklı üniversitede yapıldığı görülmektedir. En fazla tezin Marmara Üniversitesi'nde (22,82%) ve Gazi Üniversitesi'nde (18,12%) yapıldığı, bunu Dokuz Eylül ve Atatürk Üniversitelerinin (6,71%) izlediği görülmektedir.

Tablo 2. Lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımları

Enstitü	f	%
Eğitim bilimleri enstitüsü	109	73,15%
Fen bilimleri enstitüsü	3	2,01%
Güzel sanatlar enstitüsü	9	6,04%
Lisansüstü eğitim enstitüsü	7	4,70%
Sağlık bilimleri enstitüsü	1	0,67%
Sosyal bilimler enstitüsü	20	13,42%
TOPLAM	149	100%

Tablo 2 incelendiğinde lisansüstü tezlerin en fazla eğitim bilimleri enstitüsünde (73,15%) tamamlandığı, bunu sosyal bilimler enstitüsünün (13,42%) izlediği görülmektedir.

Tablo 3. Lisansüstü tezlerin programlara göre dağılımları

Program	f	%
Müzik eğitimi bilim dalı	113	75,84%
Konservatuvar müzik bölümleri	11	7,38%
Güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri	8	5,37%
Eğitim fakülteleri (Diğer bölümler)	8	5,37%
Psikoloji anabilim dalı	4	2,68%
Psikiyatri anabilim dalı	1	0,67%
Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalı	1	0,67%
Ergoterapi programı	1	0,67%
Ev ekonomisi anabilim dalı	1	0,67%
Türk din musikisi bilim dalı (İlahiyat fakültesi)	1	0,67%
TOPLAM	149	100%

Tablo 3 incelendiğinde konuya ilişkin tezlerin çok büyük bir çoğunluğunun “müzik eğitimi bilim dalı”nda (75,84%) tamamlandığı görülmektedir. “Psikoloji anabilim dalı” (2,68%), “psikiyatri anabilim dalı” (0,67%) ve “rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalı”nda (0,67%) yapılan tezlerin oldukça az olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları

Yıl	f	%
1995	1	0,67%
1996	0	0%
1997	2	1,34%
1998	1	0,67%
1999	1	0,67%
2000	0	0%
2001	0	0%
2002	0	0%
2003	0	0%
2004	0	0%
2005	1	0,67%
2006	2	1,34%
2007	7	4,70%
2008	3	2,01%
2009	5	3,36%
2010	10	6,71%
2011	9	6,04%
2012	6	4,03%
2013	7	4,70%
2014	12	8,05%
2015	7	4,70%
2016	7	4,70%
2017	12	8,05%
2018	14	9,40%
2019	34	22,82%

2020	8	5,37%
TOPLAM	149	100%

Tablo 4 incelendiğinde en fazla tezin 2019 yılında (22,82%) tamamlandığı görülmektedir. Bunu 2018 (9,40%), 2017 (8,05%) ve 2014 (8,05%) yılları izlemektedir. Erişime açık ilk tezin 1995 yılında tamamlandığı görülmektedir. İlk tez yayınlanma yılı olan 1995 yılından 2020 yılına kadar yapılan tezlerin giderek artış göstermesi fakat 2000-2004 yılları arasında 5 yıl süreyle bu alanda hiç tez yapılmamış olması dikkat çekmektedir.

Tablo 5. Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları

Tez Türü	f	%
Yüksek lisans tezi	107	71,81%
Doktora tezi	40	26,85%
Sanatta yeterlilik tezi	1	0,67%
Uzmanlık tezi	1	0,67%
TOPLAM	149	100%

Tablo 5 incelendiğinde konuya ilişkin en fazla tezin, yüksek lisans (71,81%) çalışması olarak tamamlandığı, bunu doktora tezi (26,85%) çalışmalarının izlediği görülmektedir.

Lisansüstü Tezlerin Müzik Eğitimi Alt Boyutlarına Göre Dağılımları

Tablo 6. Lisansüstü tezlerin müzik eğitimi alt boyutlarına göre dağılımları

Müzik Eğitimi Alt Boyutları	f	%
Çalgı çalma eğitimi	54	33,13%
Dinleme eğitimi	1	0,61%
Müziksel beğeni geliştirme eğitimi	0	0%
Müziksel bilgilenme eğitimi	16	9,82%
Müziksel devinme-oynama eğitimi	11	6,75%
Müziksel işitme-okuma-yazma eğitimi	11	6,75%
Müziksel kişilik geliştirme eğitimi	2	1,23%
Müziksel yaratma eğitimi	4	2,45%
Şarkı söyleme eğitimi	16	9,82%
Birleşik kapsam	48	29,45%
TOPLAM	163	100%

Lisansüstü tezler müzik eğitimi alt boyutları yönüyle incelenirken bazı tezlerin birden fazla müzik eğitimi alt boyutunu içerdiği saptanarak kodlamalar bu doğrultuda yapılmıştır. Grafik 6 incelendiğinde müzik eğitimi alt boyutları yönüyle en fazla tezin çalgı çalma eğitimi alt boyutunda çalışıldığı (33,13%), bunu birleşik kapsam (29,45%), müziksel bilgilenme eğitimi (9,82%) ve şarkı söyleme eğitimi (9,82%) alt boyutlarının izlediği görülmektedir. Müziksel beğeni geliştirme eğitimi (0%) boyutunda hiç çalışılmadığı, dinleme eğitimi (0,61%), müziksel kişilik geliştirme eğitimi (1,23%) boyutlarında oldukça az çalışma yapıldığı görülmektedir. Birleşik kapsam tüm alt boyutları içeren tezleri nitelemektedir.

Lisansüstü Tezlerin Psikoloji Konu/Uzmanlık Alanlarına Göre Dağılımları

Tablo 7. Lisansüstü tezlerin psikoloji konu/uzmanlık alanlarına göre dağılımları

Psikoloji Konu/Uzmanlık Alanı Alt Boyutları	f	%
Bilişsel psikoloji	13	6,88%
Biyolojik psikoloji	10	5,29%
DeneySEL psikoloji	28	14,81%
Gelişimsel psikoloji	11	5,82%
Sosyal psikoloji ve kişilik	127	67,20%
TOPLAM	189	100%

Lisansüstü tezler psikoloji konu alanına göre incelenirken bazı tezlerin birden çok psikoloji konu alanına dahil olduğu saptanarak kodlamalar bu doğrultuda yapılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde yarıdan fazla tezin sosyal psikoloji ve kişilik (67,20%) konu alanında yazıldığı, bunu deneySEL (14,81%), bilişsel (6,88%), gelişimsel (5,82%) ve biyolojik (5,29%) psikoloji konu alanlarının izlediği görülmektedir.

Lisansüstü Tezlerin Psikoloji Alt Boyutlarına Göre Dağılımları

Tablo 8. Lisansüstü tezlerin psikoloji alt boyutlarına göre dağılımları

Psikoloji Alt Boyutları	f	%
Akış	1	0,51%
Algı	41	20,92%
Anksiyete	2	1,02%
Bellek	1	0,51%
Bilişötesi farkındalık	1	0,51%
Dikkat eksikliği	2	1,02%
Duygu gereksinimi	1	0,51%
Duygudurum	4	2,04%
Duygusal gelişim	2	1,02%
Duygusal zeka	1	0,51%
Empati becerisi	1	0,51%
Erteleme	1	0,51%
Frustrasyon	1	0,51%
Güdülenme	7	3,57%
Heyecan	1	0,51%
İletişim	2	1,02%
İlgi	1	0,51%
Kaygı	26	13,27%
Kişilik	3	1,53%
Motivasyon	23	11,73%
Mükemmeliyetçilik	3	1,53%
Otizm	3	1,53%
Özgüven	1	0,51%
Psikolojik ihtiyaç	1	0,51%
Ruh hastalığı	1	0,51%

Sosyal gelişim	3	1,53%
Sosyalleşme	1	0,51%
Tutum	55	28,06%
Tükenmişlik	1	0,51%
Umut/Umutsuzluk	2	1,02%
Uyum	1	0,51%
Yaklaşım	1	0,51%
Yaşam doyumu	1	0,51%
TOPLAM	196	100%

Lisansüstü tezler psikoloji alt boyutları açısından incelenirken bazı tezlerde birden fazla psikoloji alt boyutunda çalışıldığı saptanarak kodlamalar bu doğrultuda yapılmıştır. Tablo 8 incelendiğinde psikoloji alt boyutları yönüyle, en fazla tezin tutum (28,06%) ve algı (20,92%) alt boyutlarında çalışıldığı, bunu kaygı (13,27%) ve motivasyon (11,73%) alt boyutlarının izlediği görülmektedir. Akış, bellek, bilişötesi farkındalık gibi konular en az (0,51%) çalışılan konular arasındadır.

Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Araştırma Desenine Göre Dağılımları

Tablo 9. Lisansüstü tezlerin kullanılan araştırma desenine göre dağılımları

Araştırma Deseni		f	%
Nitel			
	Olgu bilim	2	1,34%
	Durum (Örnek olay) çalışması	3	2,01%
(Nicel) olmayan	Deneysel		
	Betimsel	9	6,04%
	Karşılaştırmalı	1	0,67%
	Korelasyonel	8	5,37%
	Tarama	82	55,03%
(Nicel) Deneysel			
	Tam deneysel	22	14,77%
	Yarı deneysel	4	2,68%
	Tek denekli	1	0,67%
	Faktöriyel model	1	0,67%
Karma			
	Açıklayıcı (Nicel-nitel)	2	1,34%
	Çeşitleme (Nicel-nitel)	1	0,67%
	Gömülü	2	1,34%
	Yakınsayan paralel	1	0,67%
Belirtilmemiş		10	6,71%
TOPLAM		149	100%

Tablo 9 incelendiğinde lisansüstü tezlerin yarıdan fazlasında (nicel) deneysel olmayan/tarama deseninin (55,03%) kullanıldığı, bunu (nicel) deneysel/tam deneysel desenin (14,77%) izlediği görülmektedir. Nitel ve karma desenlerde oldukça az lisansüstü tez yazıldığı görülmektedir.

Lisansüstü Tezlerin Çalışmaya Dahil Edilen Grubun Belirlenme Şekline Göre Dağılımları

Tablo 10. Lisansüstü tezlerin çalışmaya dahil edilen grubun belirlenme şekline göre dağılımları

Evren-Örneklem/Çalışma Grubu	f	%
Çalışma grubu	66	44,30%
Evren-örneklem	81	54,36%
Belirtilmemiş	2	1,34%
TOPLAM	149	100%

Tablo 10 incelendiğinde lisansüstü tezlerde en fazla evren-örneklem seçimiyle (54,36%) çalışıldığı bunu çalışma grubu (44,30%) belirlemenin izlediği görülmektedir.

Lisansüstü Tezlerin Örnekleme Yapılan Gruba Göre Dağılımları

Tablo 11. Lisansüstü tezlerin örnekleme yapılan gruba göre dağılımları

Örnekleme Yapılan Grup	f	%
Anadolu/düz lise öğrencileri	4	2,17%
Bilim sanat merkezi öğrencileri	2	1,09%
Bilim sanat merkezi öğretmenleri	1	0,54%
Ebeveyn	1	0,54%
Görme engelli çocuklar	1	0,54%
Güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü öğrencileri	11	5,98%
Güzel sanatlar lisesi öğrencileri	15	8,15%
Güzel sanatlar lisesi öğretmenleri	1	0,54%
İlköğretim 1. kademe öğrencileri	15	8,15%
İlköğretim 2. kademe öğrencileri	15	8,15%
İmam hatip lisesi öğrencileri	1	0,54%
İşitme engelli çocuklar	1	0,54%
Konservatuvar müzik bölümü öğrencileri	18	9,78%
Müzik bölümleri öğretim elemanları	4	2,17%
Müzik öğretmenleri	5	2,72%
Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencileri	80	43,48%
Okul öncesi dönemi öğrencileri	3	1,63%
Otistik çocuklar	3	1,63%
Özengen müzik eğitimcileri	1	0,54%
Özengen müzik öğrencileri	1	0,54%
Türkçe öğretmenliği öğrencileri	1	0,54%
TOPLAM	184	100%

Tablo 11 incelendiğinde tezlerde en fazla kullanılan örneklem grubunun müzik eğitimi anabilim dalı öğrencileri (43,48%) olduğu, bunu konservatuvar müzik bölümü öğrencileri (9,78%), güzel sanatlar lisesi öğrencileri (8,15%), ilköğretim 1. kademe ve ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin (8,15%) izlediği görülmektedir.

Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Aracına İlişkin Dağılımları

Tablo 12. Lisansüstü tezlerin kullanılan veri toplama aracına ilişkin dağılımları

Veri Toplama Aracı/Yöntemi	f	%
Görüşme/odak grup görüşmesi		
Yapılandırılmış	2	0,96%
Yarı-yapılandırılmış	13	6,25%
Yapılandırılmamış	1	0,48%
Belirtilmemiş	5	2,40%
Doküman incelemesi	1	0,48%
Gözlem	10	4,81%
Anket		
Açık uçlu	4	1,92%
Çoktan seçmeli	2	0,96%
Likert	15	7,21%
Diğer (Açık uçlu, çoktan seçmeli)	1	0,48%
Belirtilmemiş	2	0,96%
Başarı testleri		
Açık uçlu	2	0,96%
Çoktan seçmeli	11	5,29%
Belirtilmemiş	1	0,48%
Tutum, algı, kişilik veya yetenek testleri		
Açık uçlu		
Çoktan seçmeli	3	1,44%
Likert	122	58,65%
Belirtilmemiş	3	1,44%
Alternatif araçlar (<i>performans testleri, tanılayıcı testler, metafor tekniği, video, ses kayıt cihazı, yansıtıcı günlük</i>)	10	4,81%
TOPLAM	208	100%

Lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçları incelenirken birden fazla veri toplama aracı kullanılan tezlerde her veri toplama aracı dikkate alınarak kodlama yapılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde veri toplama aracı olarak en fazla tutum, algı, kişilik veya yetenek testleri/likert testlerinin kullanıldığı (58,65%), bunu anket/likert testlerin (7,21%) ve yarı yapılandırılmış görüşmenin (6,25%) izlediği görülmüştür.

Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Veri Analiz Yöntemine İlişkin Dağılımları

Tablo 13. Lisansüstü tezlerin kullanılan veri analiz yöntemine ilişkin dağılımları

Analiz Yöntemleri	f	%	
<i>Nitel</i>			
Betimsel analiz	Frekans/yüzde/çizelge	92	18,81%
	Ortalama/standart sapma	63	12,88%
Kestirimsel	Regresyon	11	2,25%
	İlişkisel	Korelasyon	46
Karşılaştırmalı	T-testi	81	16,56%
	ANOVA/ANCOVA (Analysis of covariance)	79	16,16%
	Nonparametrik testler	66	13,50%
Gruplayıcı	Faktör analizi	31	6,34%
	<i>Nitel</i>		
İçerik analizi	İçerik analizi	12	2,45%
	Betimsel analiz	8	1,64%
TOPLAM	489	100%	

Tablo 13 incelendiğinde veri analiz yöntemleri içerisinde en fazla betimsel analiz yöntemlerinin kullanıldığı, bunu karşılaştırmalı analiz yöntemlerinden t-testi (16,56%) ve ANOVA/ANCOVA’nın (16,16%) ve nonparametrik testlerin (13,50%) izlediği görülmektedir. Nitel analiz yöntemlerinin, içerik analizi (2,45%) ve betimsel analiz (1,64%) olmak üzere, kullanılma oranı oldukça azdır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yapılan lisansüstü tezleri inceleyen bu araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Lisansüstü tezlerin yıl, yapıldığı üniversite, yapıldığı enstitü, program, tür özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde; en fazla tezin Marmara Üniversitesi’nde yapıldığı, bunu sırasıyla Gazi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. En fazla lisansüstü tezin eğitim bilimleri enstitüsünde tamamlandığı, bunu sosyal bilimler enstitüsünün izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin en fazla tezin “müzik eğitimi bilim dalında tamamlandığı, “psikoloji anabilim dalı”, “psikiyatri anabilim dalı” ve “rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çok az sayıda tezin tamamlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın kapsamını müzik eğitimi ve psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezlerin oluşturması ve müziğin eğitim-öğretim boyutunun müzik öğretmenliği bilim dalı programlarına dahil olan bir çalışma alanı olması sebebiyle araştırma sonuçlarının bu doğrultuda şekillendiği söylenebilir.

Bulgular incelendiğinde en fazla tezin 2019 yılında tamamlandığı, bunu 2018, 2017 ve 2014 yıllarının izlediği saptanmıştır. İlk tezin 1995 yılında tamamlandığı ve 1995 yılından 2020 yılına kadar yapılan tezlerin giderek artış gösterdiği fakat 2000-2004 yılları arasında 5 yıl süreyle bu alanda hiç tez yapılmamış olduğu saptanmıştır. Konuya ilişkin en fazla tezin yüksek lisans düzeyinde olduğu, bunu doktora tezi çalışmalarının izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de genel olarak üniversiteler lisansüstü eğitimlerinde yüksek lisans kontenjanlarını yüksek tutmakta, doktora kontenjanı daha sınırlı düzeyde kalmaktadır. Yüksek lisans, her alanda kişilerin kendini geliştirmek için tercih ettiği bir eğitim basamağı iken doktora genellikle akademisyenliğe yönelen mezunların devam ettiği bir eğitim basamağıdır. Bu yüzden kontenjanlar daha sınırlı, verilen mezun sayısı daha azdır ve bu durum daha az doktora tezi yazılması sonucunu doğurmaktadır. Ankara Üniversitesi’nde gerçekleştirilen proje kapsamında eğitim bilimleri enstitülerinde yapılan lisansüstü tezleri inceleyen çalışmada “güzel sanatlar (Resim, müzik, seramik, grafik)” bilim dalında yüksek lisans düzeyinde 578 tez tamamlanırken doktora düzeyinde 120 tez tamamlandığı ortaya koyulmuştur (Tavşancıl vd., 2010). Farklı alanlarda yapılan çalışmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır (Dede ve Uzun, 2020; Küçüköğlü ve Ozan, 2013; Yaşar ve Aral, 2011). Bu durum araştırmanın bulgularının genel bir durumun sonucunu yansıttığını ortaya koymaktadır. Canbulat, Avcı ve Sipahi (2016) ABD ve Kanada’da sosyal bilimler alanında yapılan lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında, doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla oldukça fazla olduğu sonucuna ulaşımlardır.

Lisansüstü tezlerde en fazla tezin müzik eğitiminin çalgı çalma eğitimi alt boyutunda çalışıldığı, bunu birleşik kapsam, müziksel bilgilenme eğitimi ve şarkı söyleme eğitimi alt boyutlarının izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Müziksel beğeni geliştirme eğitimi boyutunda hiç çalışılmadığı, dinleme eğitimi, müziksel kişilik geliştirme eğitimi boyutlarında oldukça az çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalgı eğitimi; eğitim programlarında 4 yıl boyunca devam eden ve kişilerin kendini ifade etme şekillerinden biri olarak müzik eğitimi alanındaki en önemli alt boyutlardan biridir. Bu sebeple uzmanlaşma sürecinde yönelimin fazla olduğu bir çalışma alanıdır. Çalgı eğitimi sürecinde deneyimlenen psikolojik süreçlerin, çalgı performansını doğrudan etkilemesi, gözlemlenebilir olması ve farklı yaklaşımlarla çeşitli sonuçlar elde edilmesi araştırmacıların ilgisini çekmekte ve bu alandaki çalışmaların sayıca fazla olmasına neden olmaktadır. Çelik (2020) müzik eğitimi kapsamında yapılan ölçek geliştirme çalışmalarını incelediği çalışmasında ölçek geliştirme çalışmalarının en fazla müzik eğitiminin çalgı eğitimi alt boyutunda yapıldığını ortaya koymuştur. Çelik’in çalışması bu bakımdan araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Tapu (2017) müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin lisansüstü tezlerdeki durumunu incelediği çalışmasında en çok çalışılan konu alanının araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalgı eğitimi konu alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kruse, Oare ve Norman (2008) müzik eğitimi alanındaki araştırmaların eğilimlerini ortaya koydukları çalışmalarında en çok müzik dinleme/ analiz ve müzik yorumculuğu alt boyutunda çalışma yapıldığı sonucuna ulaşımlardır. Uluslararası alan yazında müzik eğitimi alt boyutlarının ve bu alt boyutlarda çalışma alanı eğilimlerinin daha farklı şekillendiği görülmektedir.

Psikoloji konu/uzmanlık alanına göre büyük çoğunlukta lisansüstü tezin sosyal psikoloji ve kişilik alanında çalışıldığı, bunu deneysel, bilişsel, gelişimsel ve biyolojik psikoloji konu alanlarının izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz (2014) çalışmalarında sosyal psikolojinin en çok çalışılan konular arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma bu bakımdan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Psikoloji alt boyutlarına göre en fazla lisansüstü tezin tutum alt boyutunda çalışıldığı, bunu algı, kaygı ve motivasyon alt boyutlarının izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Akış, bellek, biliş ötesi farkındalık gibi konular en az çalışılan konular arasındadır. Çelik (2020)’in müzik eğitimi

kapsamında yapılan ölçek geliştirme çalışmalarını incelediği çalışmada en fazla kullanılan ölçüm türünün tutum ölçeği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç müzik eğitiminde tutum çalışmalarına eğilimin fazla olması açısından araştırmancının sonucunu destekler niteliktedir. Müzik ve müzik eğitiminin sosyal psikoloji ile ilişkisi ve sosyal, kültürel değişimlerin oldukça hızlı yaşandığı günümüzde gün geçtikçe artan önemi araştırmacılar tarafından sıkça dile getirilmiştir (Gjerdingen, 2002; Hargreaves, 2003; Rideout, 1982). Bu durumun Türkiye'de bu alanda yapılan lisansüstü tezlere de yansıdığı görülmektedir. Fakat müzik algısı bellek gibi müziğin bilişsel psikolojisi alanına ve bu bilişsel süreçlerin gelişimini inceleyen gelişimsel psikoloji alanına dahil olan çalışmaların müzik eğitimi araştırmaları içerisinde yeterince yer bulmadığı görülmektedir. Bu anlamda uluslararası alanyazında Trehub (2003) gelişimsel psikolojinin müzik eğitimi açısından sunduğu olasılıklardan bahsetmiş, Hodges (2003) önde gelen müzik psikolojisi dergisi Music Perception dergisinin yazar profilinde hiçbir müzik eğitimcisinin yer almadığını, Müzik Algılama ve Biliş Derneği ve Uluslararası Müzik Algılama ve Biliş Konferansı toplantılarına katılanların da ezici çoğunlukla psikologlar olduğunu, katılan müzisyenlerin çoğunun müzik teorisyeni olduğunu ve yalnızca birkaç müzik eğitimcisinin bulunduğunu ifade etmiştir. Aynı şekilde Hargreaves de (1986) müzik eğitimcilerinin, müzik psikolojisi alanına ilgi duymadığını fakat müzik psikologları ve müzik eğitimcilerinin iş birliği içerisinde çalışarak her iki alanın gelişimine katkı sağlaması gerekliliğini ifade etmiştir.

Müzik eğitimi-psikoloji ortak alanında yazılan lisansüstü tezlerde en fazla (nicel) deneysel olmayan/tarama deseninin kullanıldığı, bunu (nicel) deneysel/tam deneysel desenin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Seçer vd. (2014), psikolojik rehberlik ve danışmanlık alanındaki lisansüstü tezleri inceledikleri araştırmalarında en çok kullanılan desenin nicel deneysel olmayan/tarama olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmanın sonuçları araştırma ile paralellik göstermektedir. Eğitim alanında yapılan çalışmaları inceleyen Küçükkoğlu ve Ozan (2013); Göktaş vd. (2012b); Şenyurt ve Özkan (2017)'in çalışmaları en çok kullanılan yöntemin (nicel) deneysel olmayan/tarama yöntemi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum eğitim alanındaki çalışmaların daha çok var olan durumu ortaya koymaya yönelik olduğunu göstermektedir. Olayları derinlemesine inceleme olanağı veren nitel çalışmaların, neden sonuç ilişkisine dayalı deneysel çalışmaların ve hem nicel hem de nitel yöntemlerin bir arada kullanılarak her iki yöntemin sınırlılıklarını azaltan karma yöntemin yeterince kullanılmadığı söylenebilir. Türkiye'de yapılan çalışmaların çoğunlukla nicel olmasında nicel yayınların nitel yayınlara göre daha kolay ve ulaşılabilir sonuçlar sağlaması ve doğrudan sayısal verileri kullanmaya imkân tanıdığı için daha güvenilir olduğuna yönelik yaygın bir düşünce bulunması gibi nedenler sayılabilir. Deneysel çalışmalarda ise veri toplanması için daha uzun süren bir sürece ihtiyaç duyulması, veri toplama ve analiz etme işlemlerinin deneysel olmayan çalışmalara göre daha karmaşık ve zahmetli olması deneysel çalışmaların az olmasında etkili olabilir. Uluslararası alan yazında eğitim alanında yapılan çalışmalarda farklı olarak Lee, Wub ve Tsaic (2009) en fazla deneysel/nitel yöntemin, Hrastinski ve Keller (2007) ise en fazla deneysel/nicel yöntemin tercih edildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Lisansüstü tezlerde çalışmaya dahil edilen grubun belirlenme şekline göre en fazla evren-örneklem ilişkisiyle çalışıldığı bunu çalışma grubunun izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Lisansüstü tezlerde en çok örnekleme yapılan grubun müzik eğitimi anabilim dalı öğrencileri olduğu, bunu konservatuvar müzik bölümü öğrencileri, güzel sanatlar lisesi öğrencileri, ilköğretim 1. kademe ve ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. En fazla tezin müzik eğitimi bilim dallarında gerçekleştiği göz önüne alınırsa tezlerde bununla bağlantılı olarak en kolay ulaşılan çalışma grubu müzik eğitimi anabilim dalı öğrencileri olmaktadır. Göktaş vd. (2012a) çalışmalarında araştırma sonuçları ile paralel olarak en fazla eğitim fakültesi öğrencileriyle çalışıldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Lisansüstü tezlerde en fazla kullanılan veri toplama aracının tutum, algı, kişilik veya yetenek likert tipi testler olduğu, bunu anket/likert testlerin ve yarı yapılandırılmış görüşmenin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç araştırmanın psikoloji alt boyutlarında en fazla tutum, algı, kaygı, motivasyon alt boyutlarında çalışıldığına ilişkin bulgular ile paralellik göstermektedir. Bu gibi özelliklerin ölçülmesinde en çok kullanılan araçlar ölçek ve anketlerdir. Araştırmanın bu bulgusu eğitim alanında (Alper ve Gülbahar, 2009; Erdem, 2011; Seçer vd., 2014) en çok kullanılan veri toplama araçlarının ölçek, anket ve başarı testleri olması sonucu ile örtüşmektedir.

Lisansüstü tezlerde veri analiz yöntemleri içerisinde en fazla betimsel analiz yöntemlerinin kullanıldığı, bunu karşılaştırmalı analiz yöntemlerinden t-testi, ANOVA/ANCOVA ve nonparametrik testlerin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum tezlerde en çok var olan durumu betimlemeyi amaçlayan problemlerin ele alındığını, bunu değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmaların izlediğini göstermektedir. Eğmir, Erdem ve Koçyiğit (2017); Erdem (2011); Göktaş vd. (2012b); Küçükoğlu ve Ozan (2013); Seçer vd. (2014)'nin çalışmalarında en fazla kullanılan veri analiz yöntemlerinin betimsel analiz yöntemleri ve t-testi, ANOVA/ANCOVA olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmalar bu bakımdan araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Bu sonuçlara yönelik olarak aşağıdaki öneriler getirilebilir:

Müzik eğitiminin çalgı eğitimi dışındaki, şarkı söyleme, müziksel işitme okuma ve yazma, müziksel beğeni geliştirme gibi diğer alt boyutlarında da psikolojik ilişkileri inceleyen çalışmaların sayısı artırılarak müzik eğitime katkı sağlanabilir.

Bilişsel, gelişimsel, biyolojik psikoloji alanlarının, müzik eğitimcilerine kazandıracığı yeni bakış açıları ve araştırma alanları ile sağlayacağı katkılardan faydalanmak adına bu alanlarda yapılan çalışmaların sayısı artırılabilir.

Okul öncesi dönemden yetişkinlere uzanan çeşitli yaş grupları ile çalışarak müziğin gelişim süreci ve bireyin gelişimine etkilerinin incelenmesiyle, müzik eğitiminin değişen insan ihtiyaçları doğrultusunda güncel bir boyut kazanmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Mevcut durumu belirleyen çalışmalardan çok, daha derinlemesine incelemeler yapan nitel, deneysel ya da her iki yöntemi de içine alan karma yöntem çalışmalarına yönelen araştırmalarla hem kuramsal hem de uygulama boyutunda müzik eğitime katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Alias N., Siraj S., Rahman, M. N. A., Ujang A., Gelamdin, R. B., & Said, A. M. (2013). Research and trends in the studies of WebQuest from 2005 to 2012: A content analysis of publications in selected journals. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 103, 763 – 772. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.10.397
- Alper, A., & Gülbahar, Y. (2009). Trends and issues in educational technologies: A review of recent research in TOJET. *The Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET*, 8(2), 124-135. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED505942.pdf>.
- Baydağ, C., & Başoğlu, M. B. (2018). Müzik eğitimi perspektifinde performans kaygısına genel bir bakış. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(25), 2204-2212.
- Canbulat, T., Avcı, G., & Sipahi, S. (2016). ABD ve Kanada'da sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(2), 351-370.

- Cohen, L., Manion L., & Morrison, K. (2007). Research methods in education. Taylor and Francis e-Library. <https://gtu.ge/Agro-Lib/RESEARCH%20METHOD%20COHEN%20ok.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. doi: 10.15390/EB.2014.3412
- Çelik, D. (2020). *Müzik eğitimi kapsamında yapılan ölçek geliştirme çalışmalarının çok yönlü incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çeşit, C. (2016). Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(9), 70-89.
- Dede, H. & Uzun, H. (2020). Descriptive content analysis of graduate theses in the field of pre-school science education in Turkey. *İlköğretim Online - Elementary Education Online*, 19(4), 2434-2447. doi:10.17051/ilkonline.2020.764512
- Gjerdingen, R. (2002). The psychology of music. In T. Christensen (Ed.), *The Cambridge History of Western Music Theory* (pp. 956-981). doi:10.1017/CHOL9780521623711.033
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G., & Reisoğlu, İ. (2012a). *Educational technology research trends in Turkey: a content analysis of the 2000-2009 decade*. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(1), 191-196.
- Göktaş, Y., Hasançebi, F., Bayrak, N., Akçay, A., Varışoğlu, B., Baran, M., & Sözbilir, M. (2012b). *Türkiye'deki eğitim araştırmalarında eğilimler: Bir içerik analizi*. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 443-460.
- Erdem, D. (2011). Türkiye'de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Eğmir, E., Erdem, C., & Koçyiğit, M. (2017). Trends in educational research: a content analysis of the studies published in international journal of instruction. *International Journal of Instruction*, 10(3), 277-294. <https://doi.org/10.12973/iji.2017.10318a>
- Hallam, S. (2009) The role of psychology in music education. *The Psychologist*, 22(12), 1016-1017.
- Hargreaves, D. J. (1986). Developmental psychology and music education. *Psychology of Music*, 14(2), 83- 96.
- Hargreaves, D. J., Marshall, N. A., & North, A. C. (2003). Music education in the twenty-first century: a psychological perspective. *British Journal of Music Education*, 20(2), 147-163.
- Hodges, D. A. (2003). Music psychology and music education: What's the connection? *Research Studies in Music Education*, 21(1), 31- 44.
- Hrastinski, S., & Keller, C. (2007). An examination of research approaches that underlie research on educational technology: A review from 2000 to 2004. *J. Educational Computing Research*, 36(2), 175-190.
- Kim, J.-H. (2017). Descriptive content analysis on e-service research. *International Journal of Service Science, Management, Engineering, and Technology*, 8(1), 14. doi: 10.4018/IJSSMET.2017010102

- Köksal, A. (2000). Müzik eğitimi alma, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre ergenlerin empatik becerilerinin ve uyum düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 99-107.
- Krippendorff, K. (2004). Reliability in content analysis some common misconceptions and recommendations. *Human Communication Research*, 30(3), 411-433.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis an introduction to its methodology*. Los Angeles: Sage.
- Küçük, D. P. (2010). Müzik öğretmeni adaylarının sınav kaygısı, benlik saygısı ve çalgı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 37-50.
- Küçüköğlü, A., & Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.
- Küçüksüleymanoğlu, R., & Eğilmez, H. O. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının tükenmişlik düzeyleri: Uludağ Üniversitesi örneği. *International Journal of Social Science*, 6(3), 905-923.
- Kruse, N. B., Oare, S., & Norman, M. (2008). The influence of the "National Standards" on research trends in music education. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 176, 51-61.
- Lee, M-H., Wu, Y-T., & Tsaic, C-C. (2009). Research trends in science education from 2003 to 2007: A content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 31(15), 1999-2020.
- Loy, P. (1979). Content analysis of journal articles as a technique for historical research, *Journal of the History of Sociology*, 1(2), 93-101.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Okay, H. H., & Ece, A. S. (2019). Psikoloji araştırmalarında duygu tanımlanması için kullanılan müzik eserleri ve özellikleri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 75, 1-12.
- Özkul, K. M. (2010). *Müzik eğitimi ile müzik psikolojisinin ilişkisi*. 9. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Özmenteş, G. (2012). *Müzik eğitimi araştırmalarında psikolojik perspektifin felsefi temelleri*. 3rd. International Conference on New Trends in Education and Their Implications'da sunulmuş bildiri, Antalya.
- Özmenteş, G. (2014). Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin müzik özyeterlikleri, benlik saygıları ve bireysel özellikleri arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 138-152.
- Plotnik, R. (2020). *Psikoloji'ye giriş*. (T. Geniş, Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Parncutt, R. & McPherson, E. G. (2002). *The science and psychology of music performance creative strategies for teaching and learning*. New York: Oxford University Press.
- Rideout, R. R. (1982). On early applications of psychology in music education. *Journal of Research in Music Education*, 30(3), 141-150.
- Rideout, R. R. (2002). Psychology and music education since 1950. *Music Educators Journal*, 89(1), 33-37.

- Riffe, D. & Freitag, A. (1997) A content analysis of content Analyses: Twenty-five years of "Journalism Quarterly." *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 74(3), 515-24.
- Seçer, İ., Ay, İ., Ozan, C., & Yılmaz, B. Y. (2014). Rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki araştırma eğilimleri: Bir içerik analizi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 5(41), 49-60.
- Şenyurt, S., & Özkan, Y. Ö. (2017) Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653. doi: 10.17051/ilkonline.2017.304724
- Tavşancıl, E., Çokluk Ö., Çıtak, G. G., Kezer, F., Yalçın Yıldırım, Ö., Bilican, S., Büyükturan, B. E., Şekercioğlu, G., Yalçın, N., Erdem, D., & Özmen, T. D. (2010). *Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Tamamlanmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (2000-2008)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri.
- Tapu, I. K. (2017). Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin lisansüstü tezlerdeki görünümü. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 4(4), 504-513.
- Trehub, S. E. (2003). Toward a developmental psychology of music. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 999, 402-413. doi: 10.1196/annals.1284.051
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Ankara: Arkadaş.
- Yaşar, M. C. & Aral, N. (2011). Türkiye'de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 70-90.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi (2021). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından erişilmiştir.